Rozvojová pomoc

jar
2010

Bulletin Platformy mimovládnych rozvojových organizácií určený všetkým, ktorých zaujíma, čo sa deje za hranicami Slovenska a najmä v rozvojových krajinách, ale aj tým, ktorí si myslia, že rozvojová spolupráca nemá zmysel.

Slovensko je na konci peletónu darcov rozvojovej pomoci

Slovensko si v roku 2010 nesplní svoje záväzky o pomoci chudobným. Podľa správy OECD o vlaňajšej podpore rozvojovým štátom od členov organizácie vykázalo Slovensko ako rozvojovú pomoc 0,08% hrubého národného dôchodku, čím sa spolu s Poľskom ocitlo na poslednom mieste v klube 29 najbohatších krajín sveta. V rámci EÚ je na tom o niečo lepšie – po 0,08% hrubého národného dôchodku vykázalo Slovensko, Poľsko, Lotyšsko a Rumunsko, na konci je Bulharsko.

Aprílová správa Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) optimisticky hovorí, že celkovo darcovské štáty v roku 2009 napriek finančnej kríze objem pomoci rozvojovým krajinám zvýšili. V skutočnosti sa tým však môže pochváliť len niekoľko statočných. Čísla o poskytnutej rozvojovej pomoci vo svete bývajú navyše umelo navýšené. Nehovoria veľa o tom, ako bohaté štáty naozaj pomáhali zmierniť vplyv krízy v chudobných krajinách, prípadne ako pokračovali vo vytváraní lepších podmienok na ich rozvoj.

Faktom je, že rozvojová pomoc vo svete sa mierne zvýšila len virtuálne - poklesom hospodárskeho rastu, zahrnutím inflácie a zmenou výmenných kurzov – teda v prepočte na hrubý národný dôchodok darcov, a nie v skutočných číslach. „Rozvojová pomoc, ktorá sa vo všeobecnosti berie ako základný nástroj boja proti chudobe, v čase celosvetovej krízy jednoducho stagnovala," komentoval správu OECD Bodo Elmers z Eurodad, siete európskych mimovládnych organizácií zameraných na rozvojovú politiku a dlhy rozvojových štátov.

Medzinárodné záväzky k rozvojovej pomoci

	Záväzok na r. 2010	Záväzok na r. 2015
Tradiční donori:	0,56 % HND	0,7 % HND
Nové členské štáty EÚ:	0,17 % HND	0,33 % HND

Rozvojová pomoc SR

rok	% z HND
2004	0,07
2005	0,12
2006	0,10
2007	0,09
2008	0,10
2009	**0,08**

Krajiny V4 a oficiálna rozvojová pomoc v prepočte na HND

2009		2008	
1. ČR	0,12 % 224 mil. USD	1. ČR	0,12 % 249 mil. USD
2. Maďarsko	0,09 % 116 mil. USD	**2. Slovensko**	**0,10 % 92 mil. USD**
3. Poľsko	0,08 % 343 mil. USD	3. Poľsko	0,08 % 372 mil. USD
4. Slovensko	**0,08 % 74 mil. USD**	4. Maďarsko	0,08 % 107 mil. USD

Hitparáda darcov

Najväčším darcom vo svete z hľadiska absolútneho objemu financií sú Spojené štáty, ktoré vlani rozvojovú pomoc skutočne mierne zvýšili – viac peňazí z americkej pokladnice šlo do najmenej rozvinutých krajín sveta, subsaharskej Afriky a Afganistanu.

Z trojice najväčších európskych darcov pomoc zvýšilo Francúzsko a Veľká Británia. Paríž navýšil svoje „číslo" o väčší objem dvojstranných pôžičiek rozvojovým štátom a čiastočne o väčšie príspevky medzinárodným organizáciám. Londýn posilnil dvojstrannú pomoc. Nemecko v celkových číslach kleslo. Má totiž podobný problém ako Slovensko – vyčerpáva sa možnosť odpúšťať krajinám dlhy, ktoré by sa podľa pravidiel OECD dali zarátať do rozvojovej pomoci.

Päticu najväčších svetových darcov pomoci tradične uzatvára Japonsko. Aj Tokio dalo na rozvojovú pomoc o desatinu menej ako rok predtým. Predchádzajúce zarátané odpustené dlhy Iraku totiž nevyvážilo ani zvýšenie príspevkov do medzinárodných organizácií.

Samozrejme, každý dáva podľa svojich možností a sily svojej ekonomiky. Ochotu jednotlivých štátov podeliť sa o časť vlastného bohatstva naznačuje prepočet na hrubý národný dôchodok krajiny (HND). Z tohto hľadiska k tým najštedrejším vo svete patrí pätica európskych krajín – severské štáty Švédsko, Nórsko a Dánsko, plus Luxembursko a Holandsko.

Ako je na tom Slovensko?

Slovensko sa ako nový členský štát EÚ zaviazalo, že do roku 2010 zvýši objem poskytovanej pomoci na 0,17 % HND a do roku 2015 na 0,33 % HND. Vlani ako rozvojovú pomoc vykázalo 54 miliónov eur, v prepočte 0,08 % hrubého národného dôchodku. Spomedzi štátov OECD je tak spolu s Poľskom na poslednom mieste, v rámci EÚ spolu s Poľskom, Lotyšskom a Rumunskom na predposlednom.

Rok predtým Slovensko hlásilo ako rozvojovú pomoc 65,4 mil. eur, v prepočte 0,10 % HND. Prepad poskytnutej rozvojovej pomoci zo strany Slovenska zapríčinil fakt, že od vlani si už nezarátava odpustené dlhy, pričom objem skutočnej rozvojovej pomoci sa výraznejšie nezvyšoval. V roku 2008 sa ako rozvojová pomoc započítali posledné odpustené dlhy – Líbyi a Libérii v hodnote 17 mil. €.

„Vysvedčenie, ktoré vystavilo Slovensku OECD, nie je prekvapujúce. Dlhodobo sme upozorňovali minulú aj terajšiu vládu, že ak budú ako rozvojovú pomoc rátať neexistujúce peniaze odpustených dlhov a nebudú zvyšovať objem skutočnej pomoci, časom sa ukáže, že Slovensko svoje záväzky neplní," reagoval na správu bývalý predseda Platformy mimovládnych rozvojových organizácií Marián Čaučík.
Veľkú zmenu z hľadiska objemu pomoci

nenaznačuje ani návrh Národného programu oficiálnej rozvojovej pomoci na rok 2010. Prudké škrty v rozpočte na dvojstrannú pomoc na rok 2010 sa pritom snaží zmierniť Ministerstvo zahraničných vecí z vlastných, už aj tak oklieštených zdrojov. „Slovensko sa hlási k svojmu záväzku, no objem prostriedkov, ktoré je možné vyčleniť na rozvojovú pomoc zasiahla globálna hospodárska kríza. Napriek tomu hľadáme spôsoby, aby sa objem pomoci v tejto fáze neznižoval a perspektívne sa mohol zvyšovať smerom k splneniu našich záväzkov – samozrejme v závislosti od vývoja štátneho rozpočtu," uviedol hovorca ministra zahraničných vecí Peter Stano.

Zvyšovanie objemu pomoci bude výzvou pre novú vládu. „Aj vzhľadom na výsledky v rámci OECD budeme naliehať na vládu i opozíciu, ktorá vzíde po júnových voľbách, aby medzinárodné záväzky Slovenska brali vážne a zároveň reagovali na globálne výzvy," povedala nová predsedníčka Platformy mimovládnych rozvojových organizácií Nora Beňáková. Dôležité tiež je, aby rozvojová pomoc, ktorú poskytuje Slovensko, účinne pomáhala. Ako hovorí minister zahraničných vecí Miroslav Lajčák – aby „sme s tým objemom prostriedkov, ktoré máme, dokázali naozaj niečo ovplyvniť a prispieť k zlepšeniu".

Od Srbska k chudobnejším

Veľká väčšina z balíka 54 miliónov eur vykázaných v roku 2009 ako rozvojová pomoc šla na príspevky SR do medzinárodných organizácií. Len necelých 14 percent zo všetkých financií (7,5 milióna eur) ide pod značkou SlovakAid na dvojstrannú pomoc, v rámci ktorej robia slovenské subjekty projekty v rozvojových krajinách. Práve túto časť pomoci a jej využitie môže Slovensko najviac ovplyvniť a zároveň si tak budovať dobré meno vo svete.

Platforma, ktorá je súčasťou európskej siete CONCORD, v hodnotiacej správe rozvojovej pomoci AidWatch 2009 o. i. vyzýva vládu, aby dvojstrannú pomoc zamerala aj na najchudobnejšie resp. chudobné krajiny sveta.

„Myslíme si, že najmenej polovica financií určených na projekty by mala byť určená do chudobných krajín. Rozvojová pomoc by zároveň mala reagovať na globálne témy, napríklad potrebu zmierňovania dopadov klimatických zmien v rozvojových krajinách," povedala Nora Beňáková.

Najviac peňazí v rámci projektov dvojstrannej rozvojovej pomoci Slovenska smerovalo v uplynulých rokoch do Srbska, ktoré patrí k rozvojovým krajinám s vyšším príjmom na obyvateľa. Od roku 2009 sa však programovými krajinami slovenskej rozvojovej pomoci stali aj Afganistan a Keňa.

„Vítame, že v novom navrhovanom Národnom programe rozvojovej pomoci na 2010 sa výrazne zníži objem pomoci pre Srbsko a nebude zameraný na infraštruktúrne projekty, ktoré prevažovali v minulosti," hovorí N. Beňáková. Na budovanie a obnovu infraštruktúry bola totiž vlani vyčlenená takmer polovica všetkých financií na projekty (49%).

Projekty v krajinách západného Balkánu a krajinách, ktoré patria do Východného partnerstva EÚ (Bielorusko, Ukrajina, Gruzínsko, Moldavsko) by sa podľa mimovládnych organizácií mali viac zamerať na tie sektorové oblasti, v ktorých má Slovensko oproti tradičným darcom výhody. Ako dodala Nora Beňáková, aj za menšie objemy financií sa dajú realizovať zmysluplné vedomostné projekty. Znalosť regiónu je tiež našou komparatívnou výhodou.

V záujme účinného využitia malého balíka peňazí by sa rozvojová pomoc mala zamerať na menší počet krajín. Financie na projekty zo slovenského rozpočtového balíka 7,5 milióna € sa vlani rozdeľovali pre celkovo 19 prijímateľských krajín. V programe rozvojovej pomoci na rok 2010 sa však už počet krajín už zníži.

Politické strany a rozvojová spolupráca

Veľkou témou však zostane financovanie. Udržiavať objem dvojstrannej pomoci aspoň na rovnakej úrovni v rámci vnútorných zdrojov ministerstva zahraničných vecí nie je do budúcnosti udržateľné. Najmä, ak má byť rozvojová spolupráca čo najúčinnejšia. Podpora rozvojovej pomoci by sa preto mala stať prioritou celej vlády.

Záujem politických strán o tému rozvojovej pomoci a ich predvolebný program skúmala Nadácia Pontis v rámci projektu podporeného zo SlovakAid. Nadácia v období december 2009 – február 2010 oslovila s dotazníkom a neskôr osobnými stretnutiami sedem politických strán – SMER-SD, ĽS-HZDS, SNS, SDKÚ-DS, KDH, SMK, z mimoparlamentných reagovala len Sloboda a Solidarita. Ako uvádza analytická štúdia Nadácie Pontis - „medzi hlavnými stranami slovenskej politickej scény (SMER-SD, SDKÚ-DS, KDH, SMK) panuje široký konsenzus o tom, že rozvojová pomoc si zaslúži politickú podporu." Na druhej strane politikom chýba konkrétnejšia predstava, ako by sa mala slovenská rozvojová pomoc profilovať. Vnímajú ju príliš abstraktne. V osobných odpovediach sa tiež ukázalo, že politikom chýbajú hlbšie vedomosti a informácie o doterajších výsledkoch.
Ako zároveň upozornila Nadácia Pontis, takmer všetky politické strany síce plánovali zahrnúť tému rozvojovej pomoci do svojho volebného programu, ale len na minimálnom priestore. „Programovo sa tejto téme v ďalšom volebnom období plánujú venovať KDH, SDKÚ-DS a SMK, do určitej miery aj SMER-SD a ĽS-HZDS," dodáva štúdia.

Rozvojová spolupráca určite nebude horúcou témou predvolebného boja. Podstatné však je, aby ju aj slovenskí politici začali brať vážnejšie. Ostatne, zdá sa, že tému pomoci v zahraničí čoraz viac vnímajú aj bežní ľudia. Ak sa totiž zrátajú len výsledky zbierok na Haiti spolu s tohtoročným výťažkom z koledníckej akcie Dobrá novina na projekty v Afrike, výsledná suma sa takmer vyrovná rozpočtu na rozvojové projekty, ktorý v jeseni 2009 schválila vláda.

(Použité zdroje: OECD, MZV SR, www.nadaciapontis.sk)

Klinika vo Vietname, kde Magna Deti v núdzi prispieva k minimalizácii prenosu vírusu HIV z matky na novorodenca. Ide o zdravotnú a sociálnu starostlivosť pre gravidnú ženu s HIV a jej novonarodené dieťa. Projekt realizuje v 3 nemocniciach v hlavnom meste Hanoj. V partnerských nemocniciach Magna Deti v núdzi sa ročne narodí okolo 70-tisíc detí, až 700 z nich sú deti, pri ktorých hrozí riziko prenosu vírusu HIV od matky. Zdravotnicky projekt vo Vietname čiastočne podporil SlovakAid.

V krajine pod Hindukúšom svet investuje do posilnenia bezpečnosti

Hoci patrí ku krajinám, o ktorých sa často hovorí ako o „prioritách medzinárodného spoločenstva“, Afganistan prvých päť rokoch po páde Talibanu nedostal v prepočte na obyvateľa takú pomoc ako napríklad povojnový Irak alebo Bosna a Hercegovina.

Tvrdí to hodnotiaca správa Donor Financial Review, ktorú v jeseni 2009 vypracovalo afganské ministerstvo financií ako podklad pre rozhodovanie vlády i darcov na vytvorenie si obrazu, čo všetko sa v krajine v rámci pomoci robí.

Podľa správy Afganistan dostal v rokoch 2001 – 2009 v podobe grantov a pôžičiek zatiaľ 36 miliárd dolárov z celkovo sľúbených 62 miliárd dolárov. Najväčším darcom Afganistanu sú Spojené štáty – za uplynulých osem rokov mu poskytli vyše 23,4 miliardy dolárov.

Účinnosť pomoci však nezávisí len od jej výšky. Kritici upozorňujú na chýbajúcu transparentnosť a koordináciu pomoci. Peniazmi sa plytvá, ak podporujú korupciu a pomoc nie je jasne zacielená. Podľa odborníkov lepšie zdravotníctvo, školstvo, či správu verejných vecí možno zabezpečiť aj s oveľa menším objemom peňazí.

„Prioritou nemusí byť nevyhnutne zvýšenie objemu pomoci, ale zabezpečenie toho, aby priniesla Afgancom úžitok,“ uviedol pre IRIN Ashley Jackson z britskej mimovládnej organizácie Oxfam v Afganistane.

Vláda prezidenta Hamida Karzaia býva pranierovaná pre korupciu a zlý manažment pomoci. Podľa správy afganského ministerstva financií – cez vládu prešlo 23% financií z grantov z cudziny, teda približne 8 miliárd dolárov.

Väčšiu časť financií – 77%, približne 29 miliárd dolárov – investovali do pomoci priamo darcovia – z toho 15 miliárd dolárov bolo poskytnutých cez vojenské kanály. Takým je napríklad Commanders Emergency Response Progamme, v rámci ktorého majú dôstojníci v teréne prístup k hotovosti na taktické výdavky alebo Provincial Reconstruction Funds, ktorých „cieľom je získať si srdcia a mysle“, dodal Ashley Jackson z Oxfamu.

V Provinčnom rekonštrukčnom tíme – Provincial Reconstruction Team – Tarin Kowt v Afganistane pôsobili v roku 2009 aj slovenskí vojaci v programe Civilno-vojenskej spolupráce. Slovenské ministerstvo obrany poskytlo vlani na jeho fungovanie približne 96-tisíc €.

Podľa Marka Warda, osobitného poradcu pre rozvoj vyslanca OSN v Afganistane, darcovia financujú vlastné projekty hlavne preto, že afganská vláda si zatiaľ nevytvorila dobre nastavené rozvojové programy.

Viac ako polovica všetkej doterajšej pomoci Afganistanu (približne 19 miliárd dolárov) šla na posilnenie bezpečnosti, osobitne polície a armády. Na zdravotníctvo šlo 6% pomoci, vzdelávanie a kultúru podporilo 9% pomoci, poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka dostali 18% z doterajších 36 miliárd dolárov. „Investície do bezpečnostného sektora sú veľmi dôležité. Ťažko budete podporovať zlepšenie verejnej správy a rozvoj, ak sa pohybujete v nebezpečnom prostredí,“ vysvetlil Ward.

Za väčšiu bezpečnosť sú aj rozvojové organizácie. Upozorňujú však, že v zápale za jej zlepšenie by darcovia nemali vyradiť boj proti chudobe a dobrú správu vecí verejných na druhú koľaj. Od roku 2009 je Afganistan jednou z programových krajín oficiálnej slovenskej rozvojovej pomoci a sektorovo sa zameriava aj na sociálny rozvoj.

(Zdroj: IRIN - spravodajstvo a analýzy Úradu OSN pre koordináciu humanitárnych vecí

Afganistan v číslach

- priemerná dĺžka života: muži 44,5 roka, ženy 44 rokov
- úmrtnosť pri pôrode: 1 600 úmrtí na 100-tisíc pôrodov
- viac ako polovica detí do päť rokov trpí podvýživou
- populácia s príjmom nižším ako 1 dolár na deň: 42 %
- populácia bez stáleho prístupu k čistej vode: 68 %
- podiel dievčat, ktoré chodia na základnú školu: 35,8 %
- podiel dievčat, ktoré chodia na strednú školu: 6 %

(Zdroj: WFP, UNDP, afganské ministerstvo školstva)

Mohamed Mir so svojimi príbuznými pred novým domom. Je to jeden zo 178 nových domov v Afganistane, postavený vďaka podpore zo Slovak Aid v rámci projektu ADRA „Reintegrácia navrátilcov a presídlencov v Qarabahgu“. ADRA dodala materiál na stavby domov a poskytla odbornú pomoc. Domy z hliny, ale aj latríny, si vlani postupne za sedem mesiacov postavili samotné rodiny. Zimu tak v nových domoch strávilo celkom 1 168 ľudí. Projekt financoval SlovakAid sumou 233-tisíc €. Za pomoc špeciálnym listom poďakovala aj komunitná rada predstaviteľov obcí – súra.

Afganistan – to nie je len mak a burky

Keď sa povie Afganistan a poľnohospodárstvo, väčšina ľudí si predstaví lány maku. Základ heroínu pašovaného do bohatej Európy či Ameriky. S pestovaním maku je to však takmer to isté ako s predstavou, že všetky afganské ženy musia chodiť zahalené v burke.

„Mnohí si myslia, že v Afganistane sú len ženy v burkách. A pritom aj tam sú rôzne typy žien. Vzdelané i tie, ktorým sa vzdelania nedostalo, matky viacerých detí na vidieku a tiež rozhľadené ženy v mestách," zdôrazňuje Marcela Ondeková z občianskeho združenia Človek v ohrození, ktoré v Afganistane pôsobí od roku 2004. Na projektoch zameraných hlavne na podporu žien spolupracuje s miestnou organizáciou Afghan Women Resource Centre.

Ich nový projekt s finančnou podporou SlovakAid sa zamieria na približne 400 žien na afganskom vidieku. Ženám v dedine Hizatkhail v provincii Parwan chcú pomôcť zlepšiť výnosnosť ich domácich políčok alebo pomôcť rozbehnúť malý biznis s poľnohospodárskymi produktmi.

Nápad zamerať sa na poľnohospodárstvo v spojení s podporou žien vyšiel od miestnych partnerov. Aj Afganistan postihla v roku 2008 potravinová kríza – sucho, nedostatok obilia a vysoké ceny palív dramaticky zvýšili cenu základných potravín. A hoci ceny odvtedy mierne klesli, Afganci stále platia za základné potraviny viac ako ľudia v Európe.

„Vychádzame z potrieb miestnych ľudí. Nejdeme niekam ako vševedkovia, ktorí idú učiť ostatných. Tentoraz aj na základe plánovania našich partnerov chceme investovať do žien a zároveň zlepšiť poľnohospodársku produkciu, čo pomôže riešiť problém podvýživy," vysvetľuje Marcela.

Podľa údajov OSN približne polovica afganských detí mladších ako päť rokov trpí podvýživou, v období potravinovej krízy akútnym nedostatkom potravy trpela takmer tretina ľudí. Aj bez potravinovej krízy takmer pol milióna Afgancov trápia následky prírodných pohrôm ako sú záplavy, suchá, či zemetrasenia.

Afganistan má jednu z najvyšších pôrodností vo svete a zároveň vysokú úmrtnosť matiek pri pôrode. Mnohé deti sa nedožijú piateho roku života – ich oslabený organizmus nedokáže vzdorovať bežným chorobám a hnačkám, ktoré súvisia s nedostatočnou hygienou. Tento problém by do veľkej miery mohla vyriešiť lepšia výživa, vzdelanie a hygiena.

Provincia Parwan v susedstve hlavného mesta Kábulu, v ktorej sa realizuje projekt, má na rozdiel od hornatých a polopúštnych častí krajiny vhodné podmienky na rozvoj poľnohospodárstva. Navyše veľká časť provincie je odmínovaná – minimálne okolie obydlí a ciest. Mak sa tam nepestuje.

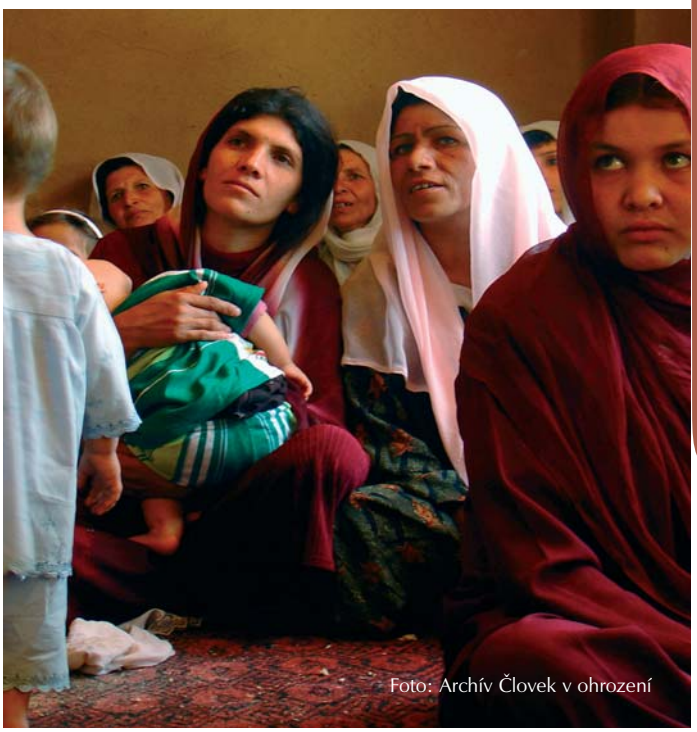

Z projektu na podporu žien v Afganistane.

„Ľudia tam pestujú napríklad kukuricu, ovocie, strukoviny. Väčšinou ale len na domácu spotrebu. Pôdu nezamorenú mínami si veľmi vážia. Aj slovenskí vojaci zo základne v Bagrame hovorili, že hneď ako odmínovali kúsok zeme za letiskom, na druhý deň si tam ľudia už niečo sadili," opisuje Marcela.

Rozvoj poľnohospodárstva a potravinovej sebestačnosti brzdia nielen míny, ale celkovo chýbajúca infraštruktúra – cesty a zaostalé technológie. „Vidieť ľudí orať zapriahnutých do pluhu, nie je tiež nič výnimočné. Po 30 rokoch konfliktov v Afganistane chýbajú aj hospodárske zvieratá," dodáva Marcela.

Projekt zameraný na rozvoj poľnohospodárstva a podporu miestnych žien má dať tým šikovnejším šancu rozbehnúť vlastný podnik s poľnohospodárskymi produktmi. Ženám, ktoré nemajú dostatočné vzdelanie, chcú poskytnúť vzdelanie a osvetu tak, aby im pomohli zlepšiť výživu detí a tiež hygienu.

V rámci projektu sa uzatvárajú aj predbežné dohody s obchodmi, kde by ženy mohli predávať svoje produkty. Pripravuje sa aj dielňa na spracovanie niektorých plodín. „Aby napríklad lekvár vydržal dlhšie ako pár dní," vysvetľuje Marcela. Materiálna pomoc pôjde aj na vytvorenie lepších skladovacích priestorov.

V projekte neobídu ani mužov. „Vždy sa snažíme vysvetliť im, že vzdelanie žien je dôležité a v konečnom dôsledku je pre nich výhodné. Veď predovšetkým pre nich je dobré, ak ich ženy nezomierajú pri pôrode a ich deti dostanú lepšiu výživu a hygienu, takže nezomierajú v útlom veku," vysvetľuje Marcela.

Ako dodáva, je to dlhý proces, ale tvrdiť o Afgancoch, že sú jednoznačne proti väčšej samostatnosti svojich žien, je tiež skôr ďalší predsudok. „Tamojší chlapi sa potrebujú stretnúť, veci si vydiskutovať či vykričať. Argumenty však berú," uzatvára Marcela.

(Daniela Balážová)

SlovakAid v Afganistane

Od roku 2009 je Afganistan jednou z programových krajín slovenskej rozvojovej pomoci. V roku 2009 dostali podporu zo SlovakAid 4 projekty v hodnote vyše 570 tisíc eur:

- Človek v ohrození – rozvoj vidieka a podpora nových podnikateľských aktivít
- Slovenská technická univerzita, Bratislava – vzdelávanie, Kábulská polytechnická univerzita
- a.s. Ales – vzdelávanie matiek v starostlivosti o dieťa
- Slovensko-afganská obchodná komora – rozšírenie nemocnice v provincii Logar

Celkovo v rokoch 2004 – 2009 Slovensko financovalo v Afganistane 14 projektov:

- v rámci Zvereneckého fondu UNDP dostalo podporu osem projektov v celkovej sume 1 102 615 USD
- cez agentúru SAMRS získalo podporu šesť projektov v celkovej sume 980 676 €

(Zdroj: MZV SR)

Keňa má šancu na hospodársky rast

Keňa, ktorá je programovou krajinou slovenskej rozvojovej pomoci, má veľa predpokladov na hospodársky rast. Je dopravným uzlom, finančným, logistickým a hospodárskym centrom východnej Afriky, sídlom OSN pre Afriku i ďalších agentúr.

Napriek tomu jej hospodárstvo nerástlo tak ako mohlo. Prispela k tomu politická nestabilita, rozšírená chudoba, suchá ale tiež vysoké verejné zadlženie a korupcia. Vysoký hospodársky rast na úrovni 7%, ktorý sa podarilo dosiahnuť v roku 2007, zvrátili povolebné nepokoje na prelome rokov 2007/2008. O pár mesiacov situáciu skomplikovalo aj extrémne sucho a slabá úroda. A k dopadom celosvetovej potravinovej krízy pribudla ešte finančná a hospodárska.

Keňa je krajinou veľkých rozdielov. Zemepisných i sociálnych. Nemá len rozľahlé národné parky a pláže pri Indickom oceáne, ktoré lákajú zahraničných turistov. Tvoria ju aj úrodné svahy, na ktorých sa pestujú čajovníky a kávovníky, sú tam polia s ananásmi, banánovníkmi, mangovníkmi, avokádom, ryžou, pšenicou, cukrovou trstinou, bavlníkmi i kvetmi na export, či políčka drobných farmárov s kukuricou, fazuľou, zemiakmi...

Keňa má však aj vyprahnuté suché polopúštne oblasti, kde sa voda pri hĺbení studní objaví niekedy až 70 metrov pod zemou a kde v čase extrémneho sucha ľudia prišli o dobytok, teda aj o všetok majetok.

Pred desiatimi rokmi žilo na vidieku odhadom 70 percent ľudí. V posledných rokoch však mnohí zamierili do miest. V krajine sa hovorí o „časovanej bombe“ – hlavné mesto Nairobi je plné miliónov ľudí, ktorí prišli a ďalej prichádzajú v nádeji na získanie pracovného miesta a vyhliadke na lepší život. Žijú v rozrastajúcich sa slumoch, ktoré pôvodne vznikli „za bránami“ bohatých štvrtí – pre bohatých boli a sú zdrojom lacnej pracovnej sily.

Ľudia v slumoch žijú z toho, čo sa im podarí zarobiť, čo zvyčajne vyjde len na základné živobytie a zaplatenie nájmu za miestnosť z hliny a plechu. Ten, kto nevlastní domček a nemôže si dovoliť zaplatiť nájom, toho vysťahujú. Najmä ženy a dievčatá sú preto zraniteľnejšie. Celkovo v Nairobi rastie kriminalita a mnohé ženy sa snažia zabezpečiť si živobytie cez prostitúciu.

Aj na vidieku však ľudia zápasia s chudobou. Málokto vlastní veľký kus pôdy, vlastnícke vzťahy k pôde sú nejasné. Mnohí zas žili v kedysi úrodných oblastiach, ale ich pôda trpí následkami ničenia lesov a vodných zdrojov.

V Keni celkovo začínajú vnímať problém klimatickej zmeny – menia sa obdobia dažďov, zrážok je menej alebo naopak s prudkými lejakmi prichádzajú záplavy. Farmári strácajú úrodu. Nedostatok vody je problémom nielen na vidieku, ale aj v mestách.

Aj preto sa okrem iného odporúča zaviesť do programov pomoci podporu ochrany životného prostredia (napr. zber a zadržiavanie vody, sadenie stromov, či systém recyklácie odpadu).

Pozornosť treba venovať stratégiám na zabezpečenie potravinovej stability. Pre znižovanie chudoby je tiež dôležitý hospodársky rast, vytváranie pracovných miest a podpora podnikateľských aktivít, ktoré ľuďom pomôžu k ich vlastnej sebestačnosti.

Sústrediť sa treba nielen na mestá, ale aj na vidiek, aby sa zabránilo masívnemu sťahovaniu sa ľudí do miest, prudkému rozširovaniu slumov a problémov v nich. Investovať však treba aj do rozširovania vzdelania a povedomia ľudí o ich občianskych právach. Pretože aj miestna vláda a parlament by sa mali snažiť lepšie využívať zdroje a fondy na zlepšenie životných podmienok obyvateľov krajiny.

(Spracované na základe Strategického plánu 2010-2012 spoločnej Podpornej kancelárie DKA a eRko v Nairobi. Kancelária koordinuje využitie financií zo zbierok rakúskej DKA a slovenskej Dobrej noviny. Koledníčka akcia Dobrá novina /eRko/ je najväčšou slovenskou zbierkou na projekty v Afrike.)

SlovakAid v Keni

Od roku 2009 je Keňa podľa strednodobej stratégie jednou z programových krajín slovenskej rozvojovej pomoci. Vlani dostalo podporu zo SlovakAid 5 projektov v hodnote vyše 680-tisíc €:

- SAVIO – stolárska dielňa v Bosco Boys v Nairobi
- Humanistické hnutie Na Rovinu – rozšírenie komunitného centra a stavba zdravotného strediska v oblasti Rusinga Island
- Ústav zoológie, SAV – zariadenie na produkciu sterilných samcov múch tse-tse v záujme vyhubenia týchto múch na postihnutých územiach
- Človek v ohrození – rozvoj vidieka v západnej Keni – podpora zamestnanosti a podnikania
- Nadácia Pontis – zvyšovanie počítačovej gramotnosti v juhovýchodnej Keni

Projekty v Keni s predchádzajúcou finančnou podporou SlovakAid majú aj ďalšie mimovládne organizácie, viaceré podporujú projekty v Keni aj bez finančnej podpory Slovak Aid.

Foto: Archív SAVIO

Učni v stolárskej dielni v Bosco Boys v Nairobi – projekt združenia SAVIO podporený zo SlovakAid, ktorý je zameraný na vzdelávanie detí/mládeže z ulice.

Abdi Huka: Nečakáme, že naše problémy vyrieši niekto iný

Abdi Rach Huka (22) sa narodil, vyrastal a so štyrmi príbuznými žije v plechovom „minidomčeku“ v slume Kayaba v hlavnom meste Kene Nairobi. Patrí ku skupine mladých ľudí KAYA, ktorí sa rozhodli, že nebudú so založenými rukami čakať na pomoc zvonku a pustili sa do „upratovania" slumu. Neskôr dostali aj malú pomoc od slovenských darcov z Dobrej noviny. V rámci projektu podporeného zo SlovakAid bol na Slovensku, aby vysvetľoval, aký je život v slumoch v Nairobi.

Foto: Pavel Neubauer

Koľko ľudí žije v slume Kayaba?
Asi 40-tisíc. Ľudia – celé rodiny žijú v maličkých domčekoch, ktoré sú veľké asi ako táto kancelária (*4x3 metra*). Nie je tam stabilný prístup k pitnej vode, chýba tam kanalizácia. Ľudia chodia na potrebu k rieke. A do rieky odhadzujú aj odpad. Kvôli zlej hygiene tam vždy najmä v období dažďov hrozí nákaza cholery. Aj preto sme sa rozhodli, že postavíme toalety a sprchu, budeme čistiť uličky medzi domami, aj rieku, ktorá tečie cez slum.

Dá sa taký slum vôbec poupratovať?
Neberieme to tak, že ideme vyčistiť celý slum. To by sa nedalo. Je to ako so všetkými problémami, ktoré sa časom v slumoch nakopili a teraz treba hľadať riešenia. Ale vždy má zmysel začať hoci aj s niečím malým a ísť postupne, krok za krokom. Začneme vždy s upratovaním jednej ulice alebo malej časti slumu... Ľudia sú za to nesmierne vďační.

Ako dlho vydrží byť poupratované, keď tam nie sú smetiaky?
Asi týždeň. Práve to, že chýbajú koše, je veľký problém. Chceme zaviesť systém odvozu odpadu. Ľuďom budeme rozdávať igelitové vrecia na odpad, po čase sa po ne vrátime a za malý poplatok 20 šilingov (v prepočte 20 centov) ich odvezieme.

Máte nejakú podporu kenskej vlády? V podstate robíte verejnoprospešné práce...
Niečo také ako podpora v nezamestnanosti alebo financovanie verejnoprospešných prác u nás nepoznáme. Vláda má vytvorený projekt ochrany rieky Ngong a jej znečisťovanie je vlastne zakázané. Na odpad vyčlenila vyhradené miesta. Ale faktom je, že v slume neexistuje systém odvozu odpadu. Vláda inak na projekty poskytuje pôžičky, ale musia byť ziskové a treba ich splatiť. Na takú pôžičku nemáme.

Hlavnú zodpovednosť za zlepšenie životných podmienok v krajine by však mali niesť miestne vlády a ľudia...
Súhlasím. My sami sme sa rozhodli, že chceme do slumu priniesť zmenu, zlepšiť podmienky, v ktorých žijeme a nečakať na pomoc zvonka. Rozhodli sme sa postaviť toalety a sprchu a starať sa o ich prevádzku, čistiť rieku a ulice, vytvoriť si fond na podporu mladých ľudí a zaplatenie aspoň časti školských poplatkov, teraz tiež skúšame systém pestovania sukuma wiki (*druh zeleniny podobný špenátu*), aby si ju ľudia mohli dopestovať vo vreciach pri domčeku... Hľadáme riešenia na problémy, ktorými žijú naši ľudia. Vytvárame aj pracovné miesta pre mladých. A môžete mi veriť, aj malá pomoc, ktorú dostaneme, je naozaj účinne využitá.

Akú konkrétnu pomoc ste dostali?
Veľmi nám pomohlo, keď sme vďaka finančnej podpore z Dobrej noviny, mohli kúpiť nádrž na zásoby vody. Kvôli chýbajúcim dažďom bol vlani v celom Nairobi zúfalý nedostatok vody a náš projekt na zlepšenie hygieny veľmi závisí od vody. Vďaka finančnej pomoci sme si mohli tiež kúpiť potrebné náradie na čistenie rieky a slumu – hlavne fúriky. Teraz chceme postaviť a prevádzkovať študovňu, aby sa deti mali kde učiť... Ak bude šanca, radi by sme ju vybavili aj knihami a počítačmi.

Vy ste sa ako učili, keď ste chodili do školy?
Keďže v dome – teda v jednej miestnosti - býva celá rodina, veľa pokoja na učenie som nemal. Vždy som preto čakal, kým sa zotmie a všetci zaspia. Potom som sa učil pri petrolejke.

Aj preto býva v slumoch toľko požiarov?
(*smiech*) Ja som nič nepodpálil! Ale je pravda, že tie požiare súvisia s chýbajúcou elektrinou. Ľudia v slume si často robia nelegálne prípojky na elektrické rozvody, ktoré určite nespĺňajú bezpečnostné štandardy.

Zlepšil sa prístup k vzdelaniu odvtedy, čo vláda zaviedla bezplatné základné školstvo?
Určite je veľmi dobré, že odvtedy chodí do školy oveľa viac detí. Ale stále to nie je ideálne. Triedy sú preplnené, v jednej sa tlačí približne 50 detí a aj učitelia sú preťažení. Chýbajú tiež školské pomôcky. O jednu učebnicu sa delia aj tri deti. Pre chudobné rodiny je to stále finančne náročné. Deti potrebujú do školy uniformu a pomôcky. A zďaleka nie všetky, aj keď sú bystré a veľmi by chceli, môžu potom ďalej študovať na strednej škole. Ja som mal šťastie, že na stredoškolské štúdium som mal sponzora. Na štyri roky vyšlo školné v prepočte 1200 eur. Na dva roky štúdia na vysokej škole to bolo 5000€. Na dokončenie vysokej školy však sponzora už nemám.

Vyše mesiaca ste strávili na Slovensku a žili v úplne iných podmienkach ako v Kayabe...
Veru, nemám vo zvyku jedávať tri razy denne. A prvý raz som tu ochutnal syr. Syr síce v Keni tiež máme, ale je tak drahý, že človek zo slumu si ho nekúpi.

Čo vás tu najviac zaujalo?
Srdeční a priateľskí ľudia, ktorí nás pozývali aj k sebe domov, brali nás ako vlastné deti. A tiež sneh! Vaši ľudia a sneh mi budú v Keni najviac chýbať. Tiež by som chcel, aby v Keni boli štyri ročné obdobia. A veľmi sa mi páčili aj hrady a zámky, také niečo v Keni nemáme. V bojnickej zoo som videl prvý raz aj medveďa. Našiel som si tu veľa priateľov a dúfam, že niekedy sa budem môcť vrátiť. Som veľmi vďačný, že som vôbec mohol prísť, bola to veľmi dobrá skúsenosť. Otvorilo mi to v mnohých veciach oči a myslím, že ma to urobilo lepším. Myslím, že do Kene sa vráti iný človek.

V čom iný?
Neviem to zatiaľ presne definovať. Pre mňa bolo veľmi silnou osobnou skúsenosťou to, že som sa stretol s ľuďmi, ktorí dávajú z vlastných peňazí, aby prispeli na pomoc tým, ktorí sa majú horšie. Vidím odkiaľ tie peniaze do Kene prichádzajú. A to ako nás podporujú, ako nám držia palce v našom snažení, je veľmi povzbudzujúce. Je to veľkou motiváciou a ja sa vrátim s tým, že napriek všetkým problémom, treba pokračovať, treba sa snažiť a nepochovávať sny o lepšom živote.

(*Daniela Balážová*)

Obnova po zemetrasení na Haiti potrvá najmenej desaťročie

Stalo sa to v najchudobnejšej krajine Latinskej Ameriky 12. januára 2010, krátko pred piatou popoludní miestneho času. Následkom zemetrasenia so silou 7 stupňa Richterovej stupnice zomrelo na Haiti odhadom vyše 300-tisíc ľudí a vyše milióna zostalo bez strechy nad hlavou.

Bolo to najsilnejšie zemetrasenie za uplynulých 200 rokov, ktoré zasiahlo túto chudobnú krajinu. Epicentrum zemetrasenia postihlo oblasť asi 15 kilometrov juhozápadne od hlavného mesta Port-au-Prince, vzápätí nasledovala séria otrasov so silou až do 5,9 stupňa Richterovej škály.

V troskách sa ocitli tisíce domov, škôl a nemocníc, ale aj veľké budovy ako prezidentský palác, sídlo OSN či hlavná väznica.

Rozsah škôd bránil zo začiatku aj poskytnutiu účinnej pomoci. Zemetrasenie zničilo veľkú časť aj tak obmedzenej infraštruktúry – hlavný prístav niekoľko dní nefungoval, cesty boli zničené a chýbalo aj palivo potrebné na dopravu pomoci.

Tisíce nových bezdomovcov utiekli do iných častí krajiny, mnohí sa však usídlili v improvizovaných táboroch v okolí hlavného mesta. V prvých týždňoch po katastrofe v nich chýbali potraviny, voda, prístrešky a zdravotnícka starostlivosť. Lekári varovali, že v preľudnených táboroch sa ľahko môžu šíriť choroby ako horúčka dengue, týfus a osýpky.

Odhaduje sa, že približne 40-tisíc ľuďom museli amputovať končatiny, pretože nedostali včas zdravotnú pomoc.

Obavy boli aj o bezpečnosť. Spojené štáty poslali na Haiti tisíce vojakov, aby pomohli zabezpečiť právo a poriadok a dodávku pomoci, OSN posilnilo svoje tamojšie mierové sily.

Snaha o obnovu

Tri mesiace po zemetrasení opäť tlačí čas – v júni sa na Haiti začína obdobie hurikánov. Ak sa dovtedy nepodarí zabezpečiť základné životné podmienky pre ľudí bez domova, na Haiti hrozia ďalšie pohromy.

Zostáva aj hrozba ďalšieho veľkého zemetrasenia. Varoval pred ním jeden z geofyzikov, ktorý na túto hrozbu upozorňoval haitskú vládu aj pred januárovou katastrofou.

Odborníci z OSN a humanitárnych organizácií aj preto vyzývajú vládu a darcov, aby sa zaviazali investovať do stavieb škôl, nemocníc a domov, ktoré budú schopné odolávať zemetraseniu a hurikánom. Takéto stavby by boli síce o necelých desať percent drahšie, v budúcnosti by však zachránili nespočetne veľa životov.
Hlavné mesto Haiti bolo pred zemetrasením plné domov, ktoré ťažko znesú nejaké otrasy. Mnohé domy a príbytky sa stavali na príkrych svahoch a na nestabilných základoch.

Haiti má však problém s korupciou, osobitne v oblasti stavebníctva, preto sa - podľa OSN – mnohí darcovia obávajú sprenevery miliárd dolárov, určených na obnovu.

Školenia ľudí ako sa chrániť pri zemetrasení tiež môžu pomáhať zachrániť životy. Mnohí Haiťania nevedeli, aké miesta sú najbezpečnejšie. Niektorí zahynuli pri následných otrasoch len preto, že po zemetrasení hneď neutekali zo svojich domov.

Rozvrátená ekonomika

Podľa Panamerickej rozvojovej banky obnova hlavného mesta Haiti a okolitých oblastí potrvá najmenej desať rokov a vyjde na približne 14 miliárd dolárov. Problémom je aj rozvrátená ekonomika a pre darcov pomoci je na mieste otázka ako pomôcť krajine vymaniť sa zo špirály chudoby.
Pred zemetrasením sa politika darcov v ekonomickej oblasti sústredila na podporu textilného priemyslu a proexportné výrobné zóny – oblasti, v ktorých zahraniční investori mohli investovať do tovární, pričom boli oslobodení od daní a vládnych nariadení týkajúcich sa pracovných podmienok a platov.

V priemyselných parkoch sa vytvorili tisíce pracovných miest, odborníci však varujú, že tamojší zamestnanci sú veľmi biedne platení a tieto zóny majú len obmedzený dopad na znižovanie chudoby.

Zanedbávaný vidiek

Vláda chce k prioritám boja proti chudobe pridať poľnohospodárstvo a hľadá financie na podporu výroby potravín. To by pomohlo vytvoriť pracovné miesta pre desaťtisíce ľudí, ktorí ušli zo zničeného hlavného mesta. Haiti je roky veľmi závislé od dovozu potravín. Čiastočne je to aj preto, že farmári sa s vidinou na lepší zárobok v továrňach radšej sťahujú do miest. Iní sa vzdali pestovania základných plodín a pestujú len to, čo je výhodné na vývoz.

Predchádzajúce rozhodnutia vlády a darcov, ktoré nebrali do úvahy problémy vidieckych oblastí, len zhoršili chudobu na vidieku, tvrdí Yasmine Sahmsie, profesorka na kanadskej Wilfrid Laurier University, ktorá redigovala knihu „Haiti: Hope for a Fragile State“ (Haiti: Nádej pre krehký štát). ,,Strašné následky na životné prostredie malo aj to, že zúfalí ľudia na vidieku ho prakticky odlesnili,“ tvrdí Shamsieová. Krajina je tak ešte zraniteľnejšia voči záplavám a zosuvom pôdy v čase hurikánov.

(Zdroj: Reuters - www.alertnet.org)

Rodina, ktorá prišla o strechu nad hlavou pri zemetrasení na Haiti, v tábore v Laferronay. V postihnutých vidieckych oblatiach Lafferonay a Belle Vue začalo začalo združenie Človek v ohrození program post-humanitárnej pomoci.

Ako prispeli ľudia zo Slovenska na pomoc Haiti

ADRA Slovensko
Vyzbieraná suma: 38 743,32 €

ADRA Slovensko sa podieľa na projekte v hodnote 1 mil. €, ktorý na Haiti realizuje česká ADRA. ADRA Slovensko prispela sumou sumou 48 000 € z výnosu verejnej zbierky a príspevku slovenského Ministerstva zahraničných vecí. Na Haiti 3 mesiace pôsobí slovenský projektový pracovník. Medzi najnutnejšie formy pomoci zaradili zásobovanie pitnou vodou, zabezpečenie dočasných príbytkov, hygienické balíčky a zdravotnícku pomoc.

Človek v ohrození
Stav zbierky ku koncu marca: vyše 230 000 €

Prvú časť pomoci (25-tisíc €) odoslali medzinárodným partnerom, ktorí ju využili na zabezpečenie a úpravu pitnej vody v utečeneckých táboroch a nutričný program pre deti. Od marca začali 7-mesačný post-humanitárny program, na Haiti vyslali terénnu misiu. Tím združenia naplánoval na vidieku stavbu latrín a spŕch, chcú navrhnúť riešenia na narábanie s odpadom. Plánujú vzdelávanie vidieckych stavbárov, ktorí si opravujú prístrešky a tiež pomoc s rekonštrukciou školy v Belle Vue a rozvoj podnikania žien.

Magna Deti v núdzi
Stav zbierky k 25. marcu (ukončená 15.4): 17 360€

Na Haiti pôsobil dva týždne zdravotnícky tím Magna Deti v núdzi – 2 chirurgovia, 2 zdravotné sestry a koordinátor. Poskytli tiež vyše 230 kg zdravotníckeho materiálu. Ďalšie aktivity budú zamerané na zdravotnícke zariadenia so starostlivosťou o pacientov s HIV/AIDS.

Slovenský Červený kríž
Vyzbieraná suma: 99 752,84€

Financie odoslali na účet Medzinárodnej federácie Červeného kríža a Červeného polmesiaca v Ženeve. Tá nakúpila pitnú vodu a jedlo, v ďalšej fáze stany a prikrývky. Medzinárodná federácia vyhlásila trojročnú výzvu pre všetky národné spoločnosti, aby sa vyzbieralo 105,7 milióna švajčiarskych frankov (73 miliónov eur), ktoré by mali pomôcť tristotisíc ľuďom. Financie sa budú čerpať postupne, podľa toho, ako bude napredovať obnova na Haiti.

Slovenská katolícka charita
Vyzbieraná suma: 320 000 €

Podporili humanitárnu misiu lekárov Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, prispeli na humanitárnu pomoc cez Caritas Haiti a na kliniku sestier Vincentiek v Port-au-Prince. Ďalšie financie pôjdu na obnovu škôl, zvažujú podporu mobilnej kliniky a dočasného bývania pre rodiny.

UNICEF Slovensko
Stav zbierky z 19. apríla: 134 453 €

Financie odoslali na humanitárnu pomoc, určené sú predovšetkým deťom do 5 rokov. Zbierka na Haiti bude pokračovať aj počas roka, UNICEF potrebuje ďalšie zdroje na zabezpečenie zdravotníckych a sanitárnych potrieb, prikrývok a dočasných prístreškov.

Zbierky vyhlásili aj ďalšie organizácie, o. i. Evanjelická cirkev augsburského vyznania spolu s Evanjelickou diakoniou. Najviac – 1,057 milióna € – vyzbierala Konferencia biskupov Slovenska v katolíckych kostoloch.

MZV na humanitárnu pomoc Haiti vyčlenilo 50-tisíc eur, ktoré sa rozdelia na projekty post-humanitárnej pomoci cez 4 slovenské organizácie: ADRA Slovensko, o. z. Človek v ohrození, Slovenský Červený kríž a UNICEF Slovensko. V dvoch fázach poskytlo Slovensko cez Ministerstvo vnútra materiálnu pomoc (stany, prikrývky, spacie vaky, poľné postele, neskôr materiál na núdzové ubytovanie, stravovanie a ošatenie) v celkovej hodnote vyše 200-tisíc €. Súčasťou prvej fázy pomoci bola aj poľná nemocnica s personálom, vyslaná Nemocnicou sv. Alžbety a záchranári komplexnej centrálnej záchrannej služby.

Najťažší bol pohľad na ľudí, ktorým amputovali končatiny

Rozhovor s Radovanom GUMULÁKOM, generálnym sekretárom Slovenskej katolíckej charity, o využití financií z ich zbierky na humanitárnu pomoc.

Ako vyzeralo Haiti v čase vašej návštevy?

Na Haiti som priletel až jeden a pol mesiaca po zemetrasení, takže situácia už bola menej kritická. Situáciu na Haiti som dovtedy poznal iba zo záberov z televízie, no realita, ktorú som videl na vlastné oči v hlavnom meste, bola naozaj šokujúca a hlboko na mňa zapôsobila. Rozsah škôd, obrovské ľudské straty a humanitárna kríza si vyžadujú dlhodobú pomoc, ktorú krajina sama nezvládne. Najviac sa ma dotklo, keď som videl v nemocnici ľudí, ktorí sa zotavovali z rôznych zranení, ktoré utrpeli pri zemetrasení. Mnohí museli podstúpiť amputácie niektorých končatín. Najmä pohľad na takto postihnuté deti bol pre mňa osobne veľmi bolestný.

Do akej oblasti na Haiti ste sústredili pomoc?

Naša pomoc smerovala do hlavného mesta Port-au-Prince na zabezpečenie lekárskej pomoci, kde sme finančne podporili misiu lekárov Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety. Títo lekári denne ošetrili viac ako 100 pacientov v poľnej nemocnici na mieste bývalej univerzity. Finančne sme tiež podporili humanitárnu pomoc Caritas Haiti, ktorá v spolupráci členmi tímu Caritas Internationalis distribuuje potraviny a prístrešky.

Ako ste využili a plánujete využiť financie zo zbierky?

Na pomoc obetiam zemetrasenia na Haiti sa v zbierke Slovenskej katolíckej charity vyzbieralo spolu 320-tisíc eur. Z týchto financií sme sumou 33-tisíc € podporili záchrannú akciu lekárov Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety. Ďalšou sumou 25-tisíc € sme podporili humanitárnu pomoc Caritas Haiti a sumou 10-tisíc dolárov sme prispeli na kliniku sestier Vincentiek, ktoré pôsobia v Port-au-Prince v časti Sibert. Denne ošetria viac ako sto ľudí a dva razy týždenne distribuujú potraviny pre núdznych. Zo zvyšných peňazí sa budú realizovať projekty na obnovu škôl, ktoré prevádzkujú misionári. Zvažujeme tiež podporu projektu mobilnej kliniky a vybudovania dočasného bývania pre rodiny.

Aké najväčšie problémy riešite pri plánovaní a poskytovaní pomoci?

Rozsah škôd je obrovský a na všetko treba veľa peňazí. Zemetrasenie zvýšilo infláciu v krajine, takže ceny za materiál, zariadenia, služby aj mzdy šli výrazne nahor. Pri plánovaní pomoci si tiež uvedomujeme, aké je dôležité myslieť aj na zapojenie miestneho obyvateľstva do pomoci. Z dlhodobého hľadiska je dôležité, aby ľudia nezostali len pasívnymi prijímateľmi pomoci.“.

Zaznamenali ste aj nejaké problémy s bezpečnosťou?

Upozornili nás, aby sme po zotmení nevychádzali. Počuli sme tiež o nejakých únosoch. Problémy sme však nezaznamenali, no sú štvrte v hlavnom meste Port-au-Prince, kde je to problematické, napríklad Cité Soleil.

Nový uhol pohľadu na Afganistan

S globálnym vzdelávaním sa postupne zoznamuje čoraz viac škôl na Slovensku. Žiaci a učitelia však nemajú možnosť zoznámiť sa s aktuálnymi svetovými témami priamo, teda od svojich rovesníkov v rozvojových krajinách. Informácie sú často skreslené, čiastkové, ponúkajú náš, nezriedka stereotypný, pohľad na globálne témy. Ako však vnímajú globálne témy naši partneri v rozvojových krajinách? Práve na túto otázku hľadá odpoveď projekt Twin School. Do trojročného projektu sú zapojené školy z Estónska, Švédska, Veľkej Británie, Slovenska a Afganistanu.

Jedinečné na tomto projekte je, že sa realizuje v spolupráci s afganskými školami, takže slovenskí žiaci a žiačky majú možnosť spoznať nielen aktuálne globálne problémy a ich riešenia, ale aj byť v kontakte s afganskými školami, čo im umožní lepšie spoznať túto vzdialenú krajinu a dozvedieť sa o nej niečo viac ako prinášajú správy v médiách. Zároveň, na príklade konkrétnej krajiny budú mať žiaci a žiačky možnosť preniknúť do globálnych tém a vzťahov, ktoré nás spájajú s rozvojovými krajinami.

V prvom roku sa na Slovensku do projektu zapojilo 5 stredných a 3 základné školy, ktorým bola pridelená partnerská škola v Afganistane. Motiváciou pre slovenských učiteľov a učiteľky bola možnosť spoznania inej kultúry a snaha zistiť o Afganistane a globálnych témach niečo viac ako ponúkajú negatívne ladené správy. „Dnes nie je problém nadviazať partnerstvo so školami v iných európskych krajinách. Spojenie s afganskou školou a možnosť diskutovať priamo s afganskými žiakmi *je však pre našich žiakov unikátne,“* hovorí Ján Andris z Obchodnej Akadémie v Dolnom Kubíne.

Aktivity projektu sú rozmanité. V jeseni 2009 sa na viacerých slovenských školách uskutočnili Afganské dni. Žiaci a žiačky mali možnosť spoznať Afganistan v kreatívne upravených triedach. Nechýbalo tradičné afganské jedlo, športy, výroba šarkanov, či prezentácia tradičného ženského odevu – burky. Dvom slovenským školám (OA Dolný Kubín a Gymnázium vo Vrábľoch) sa dokonca podarila priama komunikácia s afganskými rovesníkmi cez skype videohovor.

„Uvedomili sme si, že rozdiel je v tom, že my máme všetko potrebné, kým naši spolužiaci v Afganistane musia len kvôli tomu, aby sa s nami spojili, cestovať 100 kilometrov. A dievčatá ani nemôžu túto školu navštevovať, lebo im hrozia útoky,“ povedala slovenská žiačka po skype videohovore so školou z provincie Paktia, ktorej veľkú časť ovláda Taliban.

V októbri 2009 som ako koordinátor projektu spolu s novinárom a fotografom Andrejom Bánom navštívil partnerské školy v Afganistane, ktorým sme odovzdali dary a učebné pomôcky zo slovenských škôl. Zorganizovali sme tiež workshopy pre afganských učiteľov a učiteľky a žiakov a žiačky. Reakcia účastníkov na interaktívne metódy ma prekvapila. Keď do miestnosti vstúpili ženy s burkou v ruke a mullah (islamský duchovný), čakal som skôr odmerané reakcie.

Učitelia však boli nadšení a opakovali, že všetky metódy využijú priamo na škole. Potešilo ich, že ich beriem ako partnerov, s ktorými si vymieňam skúsenosti, výborne reagovali aj na skupinové aktivity, aj keď predtým neboli zvyknutí na spoločnú prácu so ženskými kolegyňami. Aj vďaka aktivitám tak mohli prehodnotiť vlastné predsudky.

Ukázať Afganistan inak ako to býva v správach z novín či televízie bude cieľom putovnej výstavy fotografií od afganských žiakov a žiačok. Viacerí slovenskí darcovia zareagovali na možnosť vymeniť svoj starší digitálny fotoaparát za nový uhol pohľadu, ktorý vďaka výstave získajú. „Nový uhol pohľadu“ určite získajú aj slovenskí učitelia a učiteľky, ktorí absolvujú študijnú cestu do Afganistanu a ponúkne ho aj vzdelávací film, ktorý v rámci projektu o tejto krajine nakrúti režisérka afganského pôvodu žijúca na Slovensku, Sahraa Karimi.

*(**Andrej Navojský**, občianske združenie Človek v ohrození, vedúci sekcie globálneho vzdelávania a koordinátor projektu Twin School)*

Foto: O. Kováčiková

Žiaci na hodine angličtiny v chlapčenskej škole Sayed Zuhrudin v Afganistane.

Férové príbehy slovenských študentov

Dvadsaťpäť príbehov Fair Trade producentov a producentiek, ktoré vznikli na základe e-mailovej komunikácie alebo spracovaním údajov z web stránky možno od mája 2010 nájsť na webe www.ferovepribehy.sk.

Férové príbehy vytvorili študenti zo 16 slovenských škôl v rámci projektu „Fair Trade z prvej ruky“ Centra environmentálnej a etickej výchovy Živica.

Študentské tímy pod odborným dohľadom dvadsiatich pedagogičiek a jedného pedagóga od novembra 2009 do marca 2010 oslovovali vybrané Fair Trade farmy a spoločnosti, ktoré vopred súhlasili s komunikáciou.

Certifikované Fair Trade spoločnosti z Kene, Indonézie, Ekvádoru a ďalších 16 krajín odpovedali na zvedavé otázky slovenských detí a poslali im aj niekoľko fotografií z pracovného či súkromného života. Študentov zaujímalo najmä to, aké komodity farmy a spoločnosti pestujú či vyrábajú, aké výhody majú zo systému spravodlivého obchodu, ale pýtali sa aj na to ako ľudia z krajín globálneho Juhu trávia voľný čas po práci.

Cieľom férových príbehov je priamo „z prvej ruky" ukázať, ako môže spravodlivý obchod (Fair Trade) úspešne fungovať v praxi. Nielen spotrebitelia a spotrebiteľky, ktorí majú záujem o zlepšenie postavenia výrobcov z rozvojových krajín, ale aj široká verejnosť majú takto možnosť dozvedieť sa, ako sa pod záštitou spravodlivého obchodu pestuje čaj vo Vietname, vanilka v Indii či ako sa vyrábajú tradičné ručne pletené koše vo Svazijsku.

Projekt „Fair Trade z prvej ruky“ prebieha od júna 2009 do júla 2010 aj vďaka finančnej pomoci SlovakAid. Jeho súčasťou okrem portálu www.ferovepribehy.sk je aj e-learningový kurz o spravodlivom obchode kurz pre 100 pedagógov, putovná interaktívna výstava Klíma nás spája inštalovaná v 13 mestách a školiaci kurz pre pedagógov zameraný na rozvojové vzdelávanie.

*(**Erika Strapková,** koordinátorka projektu „Fair Trade z prvej ruky“)*

Z projektov mimovládnych organizácií

Foto: archív SAVIO

Učeň v odbore automechanik v odbornom učnovskom centre St. Joseph v sudánskom Chartúme. Projekt zlepšenia vybavenia centra, zvýšenia odbornosti učiteľov a absolventov školy realizuje SAVIO s podporou SlovakAid. Cieľom je zvýšiť kvalitu výučby aj prostredníctvom zadováženia modernejších technológii a vyučovacích pomôcok a pomôcť tak mladým absolventom, aby si ľahšie našli prácu.

Foto: Martin Bandžák, Magna Deti v núdzi

Zdravotná sestra očkuje proti detskej obrne v mobilnej klinike v Nikarague, ktorú od roku 2007 prevádzkuje Magna Deti v núdzi. Klinika poskytuje prístup k lekárskej starostlivosti so zameraním na infekčné ochorenia a podvýživu pre ľudí, ktorí žijú v desiatich dedinách odrezaných od sveta. Prioritou projektu sú deti do 5 rokov a tehotné ženy. Osobitnú starostlivosť venuje adolescentným tehotným pacientkám. V komunitách buduje sanitačný systém – studne a suché záchody, propaguje správnu hygienu. V roku 2009 Magna rozšírila svoje aktivity o HIV/AIDS program, ktorý sa zameriava na vzdelávanie, odborné poradenstvo, testovanie a liečbu.

Foto: Juraj Koník, denník SME

Ženy v krajčírskej učebni v centre Euphrasia v Nairobi. Centrum, ktoré pomáha zneužívaným a chudobným dievčatám a ženám, finančne podporuje eRko zo zbierky Dobrá novina. Centrum poskytuje útočisko a dočasné ubytovanie pre ženy s deťmi v krízových situáciách, ale aj kurzy šitia, háčkovania, pletenia, košíkarstva, výroby bižutérie a pohľadníc a tiež možnosť doplnenia si vzdelania. Prostredníctvom predaja svojich výrobkov majú tieto dievčatá a ženy príjem na uživenie svojej rodiny.

Foto: Juraj Koník, denník SME

Deti z Detskej záhrady v Nairobi. Nadácia Integra a združenie Malaika financuje cez program sponzorstva a adopcií na diaľku viacero projektov: centrum Bishoftu v Etiópii, Detskú záhradu - domov a školu v kenskom Nairobi, rozbiehajú tiež podporu projektu TAPA v najväčšom slume v Nairobi, v Kibere.

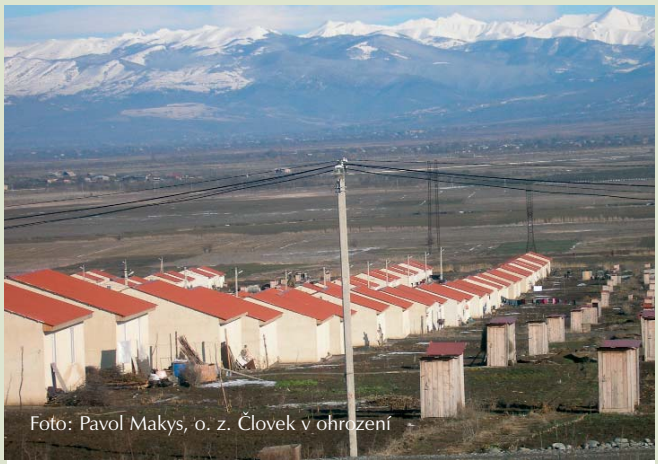

Foto: Pavol Makys, o. z. Človek v ohrození

Vybudované zástavby domov v Tserovanoch v Gruzínsku, kde žijú ľudia z Južného Osetska, ktorí ušli počas konfliktu s Ruskom v auguste 2008. Projekt, ktorý realizuje Človek v ohrození s podporou SlovakAid, je zameraný na zníženie sociálneho a ekonomického vylúčenia presídlených ľudí v troch komunitách – Tserovany, Shavshvebi a Gardabani. Sústreďuje sa na zlepšenie života v komunitách a životného prostredia, rekonštrukciu dočasných príbytkov a tiež na podporu na začatie podnikania.

Unicef: Týždeň modrého gombíka na vakcíny pre deti v Laose

Celoslovenskú zbierku na pomoc deťom v rozvojových krajinách Týždeň modrého gombíka UNICEF zrejme netreba predstavovať. Od roku 2005, kedy sa zbierka uskutočnila po prvýkrát, dokázal UNICEF vďaka podpore slovenských darcov pomôcť tisíckam detí v rôznych kútoch sveta. Výťažok z tohtoročnej zbierky pôjde na dopravu vakcín proti neonatálnemu tetanu a očkovanie v Laose v juhovýchodnej Ázii. Tetanus, ktorý z vyspelých krajín dávno vymizol, si v menej rozvinutých krajinách ročne zbytočne vyžiada smrť 128-tisíc novorodencov a 30-tisíc matiek. Niežeby spóry tetanu u nás neexistovali, sú všade, ale sme zaočkovaní.

Tetanu sa niekedy hovorí „choroba z konca sveta“, lebo postihuje tých najchudobnejších, ktorí žijú v zlých hygienických podmienkach a bez prístupu k základnej zdravotnej starostlivosti, ku ktorej patrí aj očkovanie. Ochorenie sa do tela dostáva cez otvorené rany, najmä pri tradičných pôrodoch v domácom prostredí. Začne sa produkovať toxín, ktorý napadne centrálny nervový systém a postihnutý zomiera v krutých bolestiach.

Kto sa raz stretol s tetanom, nezabudne

U novorodenca kŕče spôsobia, že nie je schopné sať materské mlieko, bolí ho kontakt so svetlom, zvukom či najmenšie mamino pohladenie. Deti často umierajú strnulo prehnuté dozadu, v najhorších prípadoch im kŕč zlomí chrbticu.

„Medicína nepozná krutejšiu smrť. Kto sa raz s tetanom stretol, v živote nezabudne,“ hovorí François Gasse, hlavný odborník UNICEF na problém novorodeneckého a materského tetanu, ktorý pôsobil v Afganistane, Zambii a Rovníkovej Guinei. „Videl som pacienta infikovaného tetanom: pripútaný k nemocničnému lôžku drvil medzi zubami gumenú vložku; najmenší zvuk či svetlo vyvolávali kruté kŕče, ktoré jeho chrbticu vyšponovali do hrozivého oblúku so silou drviacou stavce,“ dodal lekár.

Laos je jednou z najmenej rozvinutých krajín sveta. Má necelých 6 miliónov obyvateľov, každý štvrtý však žije z menej ako jedného dolára na deň. Patrí k 47 krajinám sveta, kde sa novorodenecký a materský tetanus doteraz nepodarilo eliminovať. Aby sa tak stalo, treba zaočkovať 900-tisíc žien v reproduktívnom veku. Úplná vakcinácia, čiže tri dávky očkovacej látky (tri vakcíny), dokáže ochrániť ženu na 15 rokov a každé jej dieťa v tomto období na najkritickejšie prvé tri mesiace života. Potom treba zaočkovať aj novorodenca. Samotná vakcína je lacná, o čosi vyššie sú náklady na jej dopravu od certifikovaného výrobcu až k očkovanej mamičke alebo novorodencovi.

Jednoduchá rovnica: 1 euro = 2 vakcíny

V prepočte na jednu vakcínu však hovoríme o sume 50 centov. Táto suma pokryje náklady na prepravu a úschovu vakcíny pri stabilnej teplote kamkoľvek v hornatom Laose (pešo, autom, na člne, somárovi či na traktore), ale aj organizáciu očkovacej kampane a samotné očkovanie obyvateľov rôznych etník rozptýlených po krajine a tiež následný zber a likvidáciu použitých striekačiek. Je to lacné a dostupné riešenie, ktoré chudobný Laos s nedostatočným prístupom k zdravotnej starostlivosti, výžive či vzdelaniu naozaj potrebuje.

V roku 2009 vyzbieral UNICEF Slovensko viac ako 199-tisíc eur na pokrytie nákladov spojených s očkovaním proti tetanu v Laose. Je to úžasná suma, ale na pokrytie nákladov pre 3 x 900-tisíc vakcín stále nestačí. Jednoduchá rovnica „1 euro = 2 vakcíny“ neobjasní komplexnosť ani precíznosť práce UNICEF, ani nepovie, že pri očkovaní rešpektuje UNICEF kultúrne odlišnosti a prírodné zákony, ani ju zaujímavo nenafotíte ako napríklad novopostavenú školu či deti hrajúce sa s novou loptou. Podstatné však je, že „1 euro = 2 vakcíny“ zachraňuje životy novorodencov a ich matiek.

(***Anna Beňová***, *UNICEF Slovensko)*

Očkovanie v dedine Houaysatanh, Laos. Žlté škatule slúžia na zber použitých striekačiek a putujú do spaľovne.

Nadácia Integra: Šanca pre deti v Etiópii zvyknuté na hlad a prácu

Nástup pred základnou školou v Bishoftu v Etiópii, ktorú podporuje Nadácia Integra.

Etiópia – oblasť Debre Zeit, asi hodinu cesty od hlavného mesta Addis Abeba. Svitá. Ľudia v jednoduchých domčekoch z dreva, hlinených tehál a trávy sa prebúdzajú. Mnohé deti musia hneď zrána pomôcť doma – zabehnúť kúpiť mlieko alebo nabrať vodu, prípadne sa postarať o zvieratá. Potom ich čaká aj hodina pešo do školy.

Základná škola je v detskom centre Bishoftu a vyučovanie sa začína o ôsmej. Slúži najchudobnejším rodinám v tejto oblasti, ktoré nemajú na to, aby ich deti chodili do školy. V štátnych školách sa síce neplatí školné, ale aj tak treba zaplatiť za školskú uniformu a pomôcky. Pritom podľa jedného z odhadov až 20 percent Etiópčanov nemá ani na jedno poriadne jedlo denne.

V Bishoftu majú deti uniformy, pomôcky a obed zadarmo. Na obed mávajú chlieb, ktorý pečú pracovníci centra a zeleninovú polievku. Zelenina sa pestuje na pozemku vedľa školy a našťastie neďaleko je aj zdroj vody. Do školy chodí takmer 600 detí vo veku od päť do 15 rokov - deti z mnohopočetných rodín i bez súrodencov, deti, ktoré majú rodičov, ale aj polosiroty a siroty, ktoré žijú u príbuzných alebo u susedov.

Učia sa v triedach, kde o zaradení do ročníka nerozhoduje vek. Medzi mladšími sú aj starší, ktorí predtým nemali šancu chodiť do školy. Projekt Bishoftu vznikol v roku 2006 s finančnou podporou z Írska a vedie ho jeho zakladateľ - vyštudovaný sociálny pracovník Bezabih Tolossa.

Projekt sa odvtedy rozrástol a s financiami na zabezpečenie jedla sa rozhodla pomôcť aj Nadácia Integra, ktorá pre tieto deti rozbehla program sponzorstva. Obedy pre deti tak platia aj darcovia zo Slovenska. Do programu zahrnuli aj zdravotnícku starostlivosť. Mnohým chorobám, ktorými deti trpia, sa dá predísť základnými zdravotnými prehliadkami a ošetrením. Zabránilo by sa tak smutným úmrtiam v škole. Stavba kliniky, ktorá má pomôcť pri prevencii a liečbe základných zdravotných problémov detí a ich rodín, sa čiastočne financuje aj zo SlovakAid.

Cez Nadáciu Integra dostávajú slovenskí darcovia listy od detí z Bishoftu. „Spočiatku sú dosť krátke, keďže deti sa len učia písať. Niektoré deti píšu vo svojich jazykoch – amharčine alebo oromčine," hovorí Beata Dobová z Nadácie Integra. Oba jazyky sa deti učia v škole spolu s angličtinou. S jazykmi to majú ťažké – oromčina používa latinku, amharčina je semitský jazyk. „Zo začiatku tiež nevedia, o čom by mali písať a ako odpovedať na otázky ľudí zo Slovenska. Spôsob života v Európe je pre nich veľmi vzdialený a nepredstaviteľný," vysvetľuje B. Dobová.

Škola v Bishoftu končí o štvrtej, najmenšie deti chodia domov po obede. Škola deťom ponúka rôzne ďalšie aktivity – športové ihrisko, vedecký krúžok, dievčenský klub, jazykový krúžok, občiansku i zdravotnícku náuku. Niektoré deti si vtedy robia aj domáce úlohy. Mnohé však často musia po škole ešte pomáhať doma pri práci a úlohy si robia potom. Slnko zapadá už okolo pol siedmej a keďže v mnohých domčekoch nemajú elektrinu, do zotmenia musia toho stihnúť veľa.

Základná škola, ktorú podporuje Nadácia Integra.

Magna: Zaostrené na zabudnuté obete konfliktov a chudoby v Kongu

Je to krajina veľká ako západná Európa, ale ak si ju tu niekto aj všimne, tak skôr kvôli konfliktu na východe krajiny, v susedstve Rwandy.

Rwanda i Demokratická republika Kongo sú totiž zapísané v dejinách krvavými písmenami: Rwanda v roku 1994 ako príklad obrovského zlyhania medzinárodného spoločenstva, ktoré nebolo schopné zabrániť genocíde, najrýchlejšej v modernej histórii. Konflikt v Demokratickej republike Kongo na začiatku 21. storočia zas ako africká „svetová vojna“, v ktorej si vlastné záujmy a prístup k nerastným zdrojom „riešilo“ šesť ďalších krajín. Následkom bojov, ale aj podvýživy a chorôb zomreli v Kongu odhadom tri milióny ľudí.

Humanitárna organizácia Magna Deti v núdzi, ktorá svoje projekty vo viacerých kútoch sveta sústreďuje hlavne na zdravotnícku a sociálnu starostlivosť, sa však rozhodla zamerať na západ Konga – do hlavného mesta Kinshasa. ,,Väčšina pozornosti sveta sa obracia skôr na východ Konga. To, že ľudia v Kinshase nemajú prístup k zdravotníckej starostlivosti a trpia tam podvýživou, sa prehliada,“ vysvetľuje rozhodnutie organizácie jeden z jej zakladateľov Martin Bandžák.

Rozrastajúca sa Kinshasa má odhadom osem miliónov obyvateľov. Drvivá väčšina žije bez kanalizácie, stabilného prístupu k pitnej vode, aj zdravotníckej starostlivosti. „Pôsobila na mňa ako vyľudnené mesto, keď som videl prázdne budovy nemocníc. Bez ľudí a vybavenia,“ hovorí M. Bandžák.

Tamojší lekári poskytujú zdravotnícke služby ako súkromný biznis, za všetky úkony sa platí. Ľudia, ktorí žijú z ruky do úst, teda za menej ako dolár na deň, si tak zdravotnícku starostlivosť nemôžu dovoliť. „Zažili sme situáciu, keď ženu, ktorá porodila, zamkli aj s dieťaťom v budove. Nemala peniaze na zaplatenie,“ dodáva.

Magna Deti v núdzi otvorila vlani v Kongu dlhodobú misiu, ktorá je podobne ako v iných krajinách zameraná na zastavenie prenosu vírusu HIV z matky na dieťa, poskytovanie liečby ľuďom s HIV a tiež na zlepšenie výživy detí. „Milión deti trpí ťažkou podvýživou, čo takisto prispieva k tomu, že Kongo je treťou najchudobnejšou krajinou na svete,“ zdôrazňuje Andrea Stránska, terénna koordinátorka Magna Deti v núdzi v Kongu.

S vírusom HIV žije v Kongu odhadom viac ako milión ľudí. V porovnaní s inými štátmi rovníkovej Afriky to síce nie je dramatický podiel (približne 4,2% obyvateľstva), avšak testom na HIV prešli asi len štyri percentá dospelých vo veku 15 – 49 rokov.

Kongo (vtedajší Zair) po prvom zaznamenanom prípade v roku 1983 patrilo k prvým krajinám, ktoré zaviedlo opatrenia na boj proti HIV/AIDS. Následkom konfliktov, nestability a chudoby však dnes naopak patrí ku krajinám, kde sa vírusu HIV a zastaveniu jeho šírenia nevenuje dosť pozornosti.

„Naše programy prevencie prenosu vírusu z matky na dieťa majú 96-percentnú úspešnosť. Deti, ktorých matky majú vírus HIV, majú šancu narodiť sa a žiť bez vírusu. Prečo by sme sa teda nemali snažiť pomôcť im?“ dodáva k plánom v Kongu výkonný riaditeľ organizácie Magna Deti v núdzi.

Demokratická republika Kongo v číslach

- z 1000 narodených detí sa129 dožije prvého roku života
- z takmer 70 miliónov obyvateľov žije na vidieku 70%
- milión detí trpí vážnou podvýživou
- 92% ľudí v mestách nemá prístup k sanite, toaletám
- na 10-tisíc ľudí je v priemere 9 nemocničných lôžok a 1 lekár
- 33 % žien má prístup k programu prevencie prenosu vírusu HIV z matky na dieťa
- 10% ľudí s HIV má prístup k liekom - ARV terapii

(Zdroj: www.magna.sk)

Foto: Martin Bandžák

Foto: Martin Bandžák

V nemocnici v Kinshase v Kongu, kde Magna Deti v núdzi otvorila dlhodobú misiu.

Edita Bednárová: Peniaze bez vzdelania nič neznamenajú. Ani v Keni

„Začiatok tréningu sa posúva. Mali sme začať už pred dvomi hodinami, ale polovica účastníkov stále chýba. Okrem toho, že tu v Keni plynie čas úplne inak ako u nás (a to značne pomalšie), ešte ako naschvál prší. To môže znamenať aj to, že nakoniec tí, na ktorých čakáme, neprídu vôbec.

V Keni žijem a pracujem už druhý rok. Ako terénna pracovníčka združenia Človek v ohrození mám na starosti projekt na podporu rozvoja vidieka v Západnej Keni. Jeho cieľ je jednoduchý a jasný: vzdelávať miestnych ľudí, aby sa vedeli napriek zložitým podmienkam lepšie postarať o seba i svoju rodinu. Naučiť ich „chytať ryby“.
Keňa je síce jednou z najnavštevovanejších krajín Afriky, ale v dištrikte Busia, kde pôsobím, veľa turistov nenájdete.
Tento región sa borí s viacerými problémami a hoci sa kenská vláda snaží, stále to nestačí. Pracovných príležitostí nie je dostatok, mzdy sú nízke, počiatočný kapitál na začatie podnikania je nedostupný. Úroveň vzdelania je tiež veľmi slabá.
Ľudia sa orientujú prevažne na poľnohospodársku výrobu, avšak s ňou sú spojené problémy s nízkou produktivitou, degradáciou pôdy ako aj s nejasnými vlastníckymi vzťahmi k pôde samotnej.
Zdravotné služby sú drahé a ťažko dostupné, cesty takmer neexistujú. Navyše sa ku všetkým týmto problémom pridávajú vžité tradície ako rodová nerovnosť a následná zraniteľnosť žien. A akoby toho ešte stále nebolo dosť, aj percento ľudí s HIV/AIDS je vysoko nad celoštátnym priemerom.
Po vyše ročnom pôsobení v inom dištrikte Západnej Kene, Emuhaya, kde sme ženám poskytovali mikropôžičky na rozbehnutie či rozšírenie drobného podnikania, sme rozbehli projekt v Busii.
Odštartovali sme ho tréningom. Trval šesť dní a bol zameraný na podnikateľské zručnosti.
Pripravovali sme budúcich školiteľov, ktorí boli vybraní vlastnými komunitami, aby sa potom vrátili späť a podelili sa o nadobudnuté vzdelanie. Takto sa vedomosti od vyškolených 30 školiteľov dostanú k približne 600 ľuďom, prevažne ženám. Práve na je projekt zameraný.
Áno, výcvik sa nakoniec vydaril, aj keď to možno (z úvodu článku) tak nevyzeralo.
Už som sa však naučila prijať fakt, že hodnota času tu je nízka. „Haku-na matata“ v praxi. Miestni ľudia skutočne žijú pre daný deň, nepozerajú sa na to, čo bude zajtra. Najdôležitejšie je ísť spať najedený a potom sa uvidí…

Ak by získali väčšiu sumu peňazí, zrejme by ju použili na bohaté jedlo pre blízku a vzdialenú rodinu, zaplatenie školného, či nákup oblečenia. Šetriť na horšie časy sa tu veľmi nenosí…
Aj o šetrení je však podnikanie a aj o tom bol náš prvý tréning. Začali sme síce s niekoľkohodinovým meškaním, nakoniec však v plnom počte.
Ako to celé prebiehalo? Na začiatku som účastníkov rozdelila do štyroch skupín a každá z nich mala cvične podnikať. Ako počiatočný kapitál každá skupina dostala pôžičku 2,5 eur (za tieto peniaze tu možno kúpiť 6 bochníkov chleba), ktorú mala na konci tréningu vrátiť. Celý tréning sa tak stal veľkou vzdelávacou hrou. Jednotlivé skupiny postupne predkladali svoje podnikateľské plány a rozpočty, cash-flow, výkaz ziskov a strát, súvah. Cez prestávky živo propagovali a predávali svoje produkty.
Ich nápady skutočne prekvapili. Ponúkali všeličo - od donášky novín, cez predaj sladkostí a telefónneho kreditu, umývanie áut, večerné hranie divadla a premietanie filmov, až po zásobovanie hotela ovocím.
Všetky skupiny pôžičku úspešne splatili a na konci tréningu si delili čistý zisk od 5 do 10 eur.
Bola som rada, že prvotné očakávania účastníkov typu dostať certifikát, dobre sa najesť či hneď získať mikropôžičku, sa po tréningu zmenili na spokojnosť nad novými poznatkami.
Bez nich by sa mikropôžičky, ktoré komunite plánujeme poskytovať, nemohli „premeniť“ na tú slávnu udicu, s ktorou sa dá chytať každý deň toľko rýb, koľko treba…

(Autorka pracuje ako terénna pracovníčka Človek v ohrození v Keni
Blogy terénnych pracovníkov združenia nájdete na: blog.pelikan.sk)

Zuzana Barciová: Šestnásť dní, na ktoré nikdy zabudnem

„Keď som prvýkrát v správach videla tragédiu na Haiti, moja prvá myšlienka bola, že ak by sa organizovala akcia na pomoc zraneným, šla by som hneď. Môj sen sa splnil, oslovil ma kolega z práce, či by som nešla s Magna Deti v núdzi. Súhlasila som okamžite. Odlet za tri dni.

Je deň D, ocitli sme sa na Haiti. Večerné stavanie stanu, rozloženie vecí a prvá noc v exotickom prostredí. Ráno prišiel šofér a my nachystaní a zbalení sme nasadli na korbu auta a sledovali cestu do nemocnice.
Nastalo ticho. V nemom úžase sme všetci sledovali to nešťastie, ktoré postihlo túto chudobnú krajinu.
Doteraz som si myslela, že ja mám problémy. Ale tu sa všetky moje problémy a starosti skončili. Toto sú starosti. Toto sú problémy. Toto je nešťastie.
Prišli sme pred nemocnicu a šok bol ešte väčší. Pred budovou bol nekonečný rad stanov plných pacientov, bolesti, kriku a plaču. V každom z tých stanov ležali traja až štyria pacienti. Tím ošetrovateľov sa nad nimi skláňal, preväzovali im rany. Bol tam neuveriteľný zápach.
Vošli sme do nemocnice a tam ďalší šok. Obrovský dvor plný ľudí, ktorí čakali na lekárov a sestry, aby ich ošetrili.
Americký tím lekárov a sestier nám vysvetľoval za pochodu po nemocnici ako to tam funguje, kde sú sály, izby pacientov, lekárska izba, ako má každý zadelenú prácu a vlastne ako to „nefunguje“.
Žiadny systém, žiadny poriadny šéf, ktorý by to riadil. Pochopili sme, že robotu si musíme nájsť, no nebolo ju treba dlho hľadať. V tejto polozrúcanej nemocnici bola všade.
Naša práca sa začala ošetrovaním a preväzovaním rán na centrálnom príjme. Prišla prvá amputácia dolnej končatiny. Každým dňom pribúdali pacienti, či už na preväzy alebo nové úrazy, zlomeniny. Pacienti, ktorých sme operovali, prišli na kontrolu. Deti, dospelí aj starci. Títo ľudia, ktorým som sa dennodenne pozerala do očí niesli toto nešťastie lepšie ako ja. Po čase som zistila, že im začínam rozumieť. „Prežili“. Všetci sme mali radosť z toho, že im môžeme aspoň takto pomôcť, že sme tu pre nich.

Zdravotná sestra Zuzana Barciová v tíme Magna na Haiti

Za 16 dní som prežila chvíle, kde sa moje emócie striedali ako krivka EKG. Raz hore, raz dole. Raz šťastná, raz nešťastná.
Našla som pred nemocnicou pohodené dieťatko, ktoré bolo podvyživené a polomŕtve. Každý deň som videla pred nemocnicou stáť deti a žobrať o jedlo, o ktoré sa boli ochotné aj pobiť. Nedá sa zabudnúť na iskru v ich očiach, keď jedlo dostali.
Nezabudnem na prekladateľa. Každé ráno nás čakal s úsmevom na tvári. Každé ráno mal pacientov zoradených podľa poradia a vedel presne povedať, s čím kto prišiel. Radosť s ním pracovať.
Môj najsmutnejší a najhorší deň bol posledný pondelok v práci. Bol rozlúčkový. Lúčili sme sa s ľuďmi, s ktorými sme sa denne stretávali. Plakali sme my, plakali oni.
Za týchto 16 dní som prežila chvíle, aké som neprežila za celý život. Na Haiti nikdy nezabudnem.

(Autorka pracovala v humanitárnej misii Magna Deti v núdzi na Haiti.
Blogy pracovníkov Magna nájdete na www.magna.sk)

Platforma mimovládnych rozvojových organizácií

Platforma mimovládnych rozvojových organizácií (Platforma MVRO) združuje 29 organizácií (21 riadnych členov a 8 pozorovateľov), ktoré sa zaoberajú zahraničnou rozvojovou a humanitárnou pomocou. Zastupuje ich záujmy pri rokovaniach so štátnymi a verejnými inštitúciami a aj v ich mene podporuje šírenie informácii o rozvojovej spolupráci v médiách a na verejnosti.

Riadni členovia:

ADRA Slovensko – Adventistická agentúra pre pomoc a rozvoj
email: office@adra.sk,
web: www.adra.sk

Človek v ohrození, o. z.
email: info@clovekvohrozeni.sk,
web: www.clovekvohrozeni.sk

Evanjelická diakonia ECAV na Slovensku
email: diakonia@diakonia.sk,
web: www.diakonia.sk

eRko – Hnutie kresťanských spoločenstiev detí
email: maros@erko.sk,
web: www.dobranovina.sk

FAIRTRADE Slovakia
email: fairtrade@fairtrade.sk,
web: www.fairtrade.sk

Habitat for Humanity International – Europe and Central Asia Area Office
email: eca@habitat.org,
web: www.habitateurope.org

Inštitút medzinárodnej spolupráce "Sila rozvoja"
email: silarozvoja@stonline.sk,
web: www.silarozvoja.sk

Magna Deti v núdzi
email: magna@magna.sk,
web: www.magna.sk

Nadácia Integra
email: info@integra.sk,
web: www.integra.sk

Nadácia Pontis
email: pontis@nadaciapontis.sk,
web: www.nadaciapontis.sk

NISPAcee
email: nispa@nispa.org,
web: www.nispa.org

PDCS, o.z.
email: pdcs@pdcs.sk,
web: www.pdcs.sk

RC SFPA
email: sfpa@sfpa.sk,
web: www.sfpa.sk

SAVIO, o. z.
email: savio@savio.sk,
web: www.savio.sk

Slovenská humanitná rada
email: shr@changenet.sk,
web: www.shr.sk

Slovenská katolícka charita
email: generalny.sekretar@charita.sk,
web: www.charita.sk

Slovensko-juhoafrická spoločnosť
email: misindler@gmail.com

Slovenský Červený kríž
email: sekretariat@redcross.sk,
web: www.redcross.sk

Tabita
email: riaditel@tabita.sk,
web: www.tabita.sk

UNICEF Slovensko
email: natcom@unicef.sk,
web: www.unicef.sk

Ž.I.V.I.C.A – Centrum enviromentálnej a etickej výchovy
email: hips@zivica.sk,
web: www.zivica.sk

Pozorovatelia:

Akademia Istropolitana
email: luciab@ainova.sk,
web: www.ainova.sk

Ekumenická rada cirkví na Slovensku
email: hovorkova@ekumena.sk,
web: www.ekumena.sk

Kolpingovo dielo na Slovensku
email: sekretar@kolping.sk,
web: www.kolping.sk

Nadácia pre podporu občianskych aktivít – NPOA
email: vajdova@npoa.sk,
web: www.npoa.sk

Slovenské centrum pre komunikáciu a rozvoj
email: info@sccd-sk.org,
web: www.sccd-sk.org

Špirála, sieť enviromentálne zameraných organizácií
email: stroffekova@changenet.sk,
web: www.spirala.sk

VOKA - Vidiecka organizácia pre komunitné aktivity
email: jelatvrdonova@gmail.com,
web: www.voka.sk

YES, WE CAN
email: yeswecan@yeswecan.sk,
web: www.yeswecan.sk

MVRO
PLATFORMA MIMOVLÁDNYCH ROZVOJOVÝCH ORGANIZÁCIÍ

Vydala: Platforma mimovládnych rozvojových organizácií
Adresa: Miletičova 7, 821 08 Bratislava,
Kontakt: +421 2 20 44 52 55, info@mvro, www.mvro.sk
Redaktorka: **Daniela Balážová**, Dizajn a sadzba: **Jana Šimová**, Tlač: **Daniel Kolek** KOLDO
Vydanie: I/2010
Neprešlo jazykovou úpravou.

Fotografia na titulnej strane: Žena v areáli nemocnice v juhosudánskom Mapourdite čaká na ošetrenie príbuzného. Prevádzku kliniky finančne podporilo eRko zo zbierky Dobrá novina. © Jana Čavojská

Bulletin bol vydaný v rámci medzinárodného projektu To Act You Have To Know. Financovaný bol z fondov Európskej únie.
Za obsah nesie zodpovednosť Platforma MVRO, vyjadrené názory nemožno interpretovať ako stanovisko donora.

Platforma MVRO podpísala Kódex používania obrazových materiálov a podávania správ (www.mvro.sk/kodex).
Svoje komentáre a výhrady môžete zaslať na: kodex@mvro.sk